

Münazarat'ta din siyaset ilişkisi

Levent Bilgi

Yrd. Doç. Dr. Harran Üniversitesi

Özet

Münazarat şerhi olarak düşünölen yazı serisinin bu bölümünde Münazarat'ta din siyaset ilişkilerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili prensiplerin yer aldığı kısım ele alınmaktadır. "Dine zarar olmasın, ne olursa olsun" sorusundan hareketle fertlerin kendi dinlerine sahip çıkmasının önemi ve yolları vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Din, siyaset, dinin himayesi, meşrutiyet, iman

Metin

"Sual: Dine zarar olmasın, ne olursa olsun?"

Cevap: İslâmiyet güneş gibidir, üflemele sönmez. Gündüz gibidir; göz yummakla gece olmaz. Gözünü kapayan, yalnız kendine gece yapar. Hem de, mağlûp biçare bir reise yahut müdahin memurlara veyahut mantıksız bir kısım zabıtlere itimat edilirse ve dinin himayesi onlara bırakılırsa mı daha iyidir; yoksa efkâr-ı âmme-i milletin arkasındaki hissiyat-ı İslâmiyenin mâdeni olan, herkesin kalbindeki şefkat-i imâniye olan envâr-ı İlâhînin lemeâtının içtimalarından ve hamiyet-i İslâmiyenin şerârât-ı neyyirânesinin imtızacından hasıl olan amûd-u nuranînin ve o seyf-i elmasın hamiyetine bırakılırsa mı daha iyidir, siz muhakeme ediniz.

İnkılabı siyasî
cihetiyle dininden
havf eden adamın
dinde hissesi,
beytü'l-ankebut
gibi zayıf düşmüş
cehalettir, onu
korkutur; taklittir,
onu telâşa
düşürttürür.

Evet, şu amûd-u nuranî, HAŞİYE dinin himayetini, şehametinin başına, murakabenin gözüne, hamiyetinin omzuna alacaktır. Görüyorsunuz ki, lemeât-ı müteferrika, tele'lüe başlamış. Yavaş yavaş incizab ile imtizaç edecektir. Fenn-i hikmette takarrur etmiştir ki: Hiss-i dinî, bâhusus din-i hakk-ı fitrînin sözü daha nâfız, hükmü daha âlî, tesiri daha şedittir.

Elhasıl: Başkasına itimat etmeyen nefsiyle teşebbüs eder. Size bir misal söyleyeceğim: Siz göçersiniz. Göçerin malı koyundur; o işi bilirsiniz. Şimdi her biriniz, bazı koyunları bir çobanın uhdesine vermişsiniz. Halbuki çoban tembel ve muavini kayıtsız, köpekleri değersizdir. Tamamıyla ona itimat etseniz, rahatla evlerinizde yatsanız, biçare koyunları müstebit kurtlar ve hırsızlar ve belâlar içinde bıraksanız daha mı iyidir; yoksa onun adem-i kifayetini bilmekle nevm-i gaffeti terk edip, hanesinden her biri bir kahraman gibi koşsun, koyunların etrafında halka tutup, bir çobana bedel bin muhafız olmakla, hiçbir kurt ve hırsız cesaret etmesin, daha mı iyidir? Acaba Mâmehuran hırsızlarını tevbe-kâr ve softa eden şu sır değil midir? Evet, ruhları ağlamak istedi, biri bahane oldu, ağladılar.

Evet, evet, neam, neam. Sivrisinek tantanasını kesse, balarısı demdemesini bozsa, sizin şevkiniz hiç bozulmasın, hiç teessüf etmeyiniz. Zira, kâinatı nağamatıyla raksa getiren hakaikin esrarını ihtizaza veren musika-i İlähiye hiç durmuyor; mütemadiyen güm güm eder.

Padişahların padişahı olan Sultan-ı Ezelî, Kur'ân denilen musika-i İlähiyesi ile umum âlemi doldurarak kubbe-i âsumanda şiddetli ses getirmekle, sadef-i kefh-misâl olan ulema ve meşâyih ve hutebânın dimağ, kalb ve femlerine vurarak, aks-i sadâsı onların lisanlarından çıkıp seyir ve seyelan ederek, çeşit çeşit sadâlarla dünyayı güm güm ile ihtizaza getiren o sadânın teccüm ve intibarıyla; umum kütüb-ü İslâmiyeyi bir tanbur ve kanunun bir teli ve bir şeridi hükmüne getiren ve her bir tel, bir nev'iyile onu ilân eden o sadâ-yı semavî ve ruhanîyi kalbin kulağıyla işitmeyen veya dinlemeyen; acaba o sadâyâ nispeten sivrisinek gibi bir emîrin demdemelerini ve karasinekler gibi bir hükûmetin adamlarının vızvızlarını işitecek midir?

Elhasıl: İnkılabı siyasî cihetiyle dininden havf eden adamın dinde hissesi, beytü'l-ankebut gibi zayıf düşmüş cehalettir, onu korkutur; taklittir, onu telâşa düşürttürür. Zira itimad-ı nefsin fıkdanı ve aczin vücudu cihetiyle, saadetini yalnız hükûmetin cebinden zannettiğinden; kalbini, aklını da hükûmetin kesesinden tahayyül eder, korkar.

Sual: Bazı adam, dediğiniz gibi demiyor. Belki, "Mehdî gelmek lâzımdır" der. Zira; dünya şeyhuhet itibariyle müşevveşedir; İslâmiyet ağrazın tenefüsü ile mütezelziledir."¹

Şerh

Sual: Dine zarar olmasın, ne olursa olsun?

Bu sorunun sorulma sebebi Abdülhamit'in dindar bir padişah olmasıdır. İttihat ve Terakkiciler ise dine karşı biraz lakayttırlar. Soruyu soranlar asıl olan bizim dinimizdir, dinimize bir zarar gelmesin de ne olursa olsun demektedirler. Meşrutiyet, hürriyet gibi kavramların tartışıldığı bir döneme ait olan bu soru 'din' olgusunu önceleyen, bu kavramları da dinin dışında gören bir anlayışa aittir. Abdülhamit de dini koruduğuna, İttihatçılar dine lakayt olduklarına göre bu sorunun altında zımmi olarak İttihatçıların değil, Abdülhamit'in yanında yer alma, O'nu destekleme düşüncesi yatmaktadır. Bu soru diğer bir taraftan da din için dünyalarını bile önemsemeyen insanların samimi bir ifadeleridir. Hayatta her şeyden çok dini önceleyen insanların tutumlarıdır. Bu düşünce hala da İslam dünyasındaki hakim bir fikrin o dönemdeki yansımasıdır. Bu sözler bugün bile iyi bir dindar olmanın göstergesi olan sözlerdir. Birilerinin dini korumaları, dini koruma adına siyaset meydanına çıkmaları günümüzde bile hep olumlu kabul edilegelmiş bir tavır olmuştur.

Cevap: İslâmiyet güneş gibidir, üflemele sönmez. Gündüz gibidir; göz yummakla gece olmaz. Gözünü kapayan, yalnız kendine gece yapar.

Bu ifadeler daha cevabın başında "dine zarar olmasın da ne olursa olsun" diyen zihniyetin yanlış bir yaklaşımdan dolayı bu tavrı haklı görmesini anlatıyor. Gözünü kapayan gündüzü sadece kendisi için karanlık yapar. Bizim gözümüzü kapamamızla gündüz gece olmaz. İslamiyet güneş gibi, gündüz gibidir. Gözümüzü kaparsak o gündüz sadece bize gece olur. Başkalarına değil. Güneş üflemele sönmez. Nursî burada daha sonra açacağı gibi, sosyal, siyasi değişimler sebebiyle İslamiyet güneşinin söndürülemeyeceğine vurgu yapmaktadır. İslamiyet güneşi yerdeki cam parçası hükmündeki siyasi ve sosyal hadiselerle tabi değildir. Biz gözümüzü açtığımız, O'na yöneldiğimiz her yer ve zeminde İslam güneşi ile muhatap olabiliriz. Öyleyse asıl olan bizim iman ve İslamiyet karşısındaki tavrımızdır. Biz gözümüzü kaparsak, İslam'a, dine karşı lakayt kalırsak gündüzleri bile kendimize gece yapabiliriz. Ama biz imana, İslam'a müteveccih olur O ebedi ve her şeyin kaynağı olan Güneş'e yönelirsek, dış hadiselerin nasıllığı ve niceliği bizi etkilemez. Nitekim ayette de bu anlama vurgu yapılmaktadır:

Ey iman edenler, siz nefislerinizi ıslah etmeye bakın. Kendiniz doğru yolu bulunca sapanlar size zarar vermez. Hepinizin dönüp varacağı nihayet Allah'tır. Artık O, neler yapıyordunuz, size haber verecektir. (Maide, 105)

Bu ayeti tercüme edenler hep asıl olan kendi nefsimiz olup ve herkesin kendi nefsinden sorumlu olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Biz doğru yolda oldukça başkalarının sapıklığı bize zarar vermez. Ama biz sapırsak toplumun, başkalarının da doğru yolda olmaları bize fayda vermez. Asr-ı Saadet'te Müslümanların, Peygamberin arasında yaşayıp da iman etmeyen, hatta daha sonraları dinden dönenler olmuştur. İslamiyet güneşi bize yeter. Biz İslam güneşinden istifade etmeyi bildikten, gözümüzü açık tutmayı bildikten sonra, etrafımızın karanlıklar içinde olması bize zarar vermeyecektir.

Güneş üflemele sönmez. Nursî burada daha sonra açacağı gibi, sosyal, siyasi değişimler sebebiyle İslamiyet güneşinin söndürülemeyeceğine vurgu yapmaktadır. İslamiyet güneşi yerdeki cam parçası hükmündeki siyasi ve sosyal hadiselerle tabi değildir.

Abdulhamit gibi dindar ve büyük bir padişah dahi dini himaye konusunda mağlup olmuş, çaresiz kalmış, devleti devam ettirebilmek için İslamiyet'te olmayan bir istibdadı uygulamaya mecbur kalmıştır. Ama bu istibdat da dini himayeye yetmemiş, Abdülhamit kendi kurduğu okullardan yetişen askerlerin bir ihtilali ile saltanattan uzaklaştırılmıştır.

Hem de, mağlûp biçare bir reise yahut müdahin memurlara veyahut mantıksız bir kısım zabıtlere itimat edilirse ve dinin himayesi onlara bırakılırsa mı daha iyidir;

Nursî burada dinin himayesinin bir reise, bilhassa da mağlup düşmüş ve çaresiz kalmış bir reise, dalkavuk memurlara ve mantıksız bir kısım askerlere bırakılmasının, din konusunda onlara itimat etmenin mantıksızlığını açıklamaktadır. Bu cümlelerde artık hürriyetler, meşrutiyetler devrinde dini, bir reisin, bir padişahın himaye etmesinin mümkün olmadığı vurgulanmaktadır. Abdulhamit gibi dindar ve büyük bir padişah dahi dini himaye konusunda mağlup olmuş, çaresiz kalmış, devleti devam ettirebilmek için İslamiyet'te olmayan bir istibdadı uygulamaya mecbur kalmıştır. Ama bu istibdat da dini himayeye yetmemiş, Abdülhamit kendi kurduğu okullardan yetişen askerlerin bir ihtilali ile saltanattan uzaklaştırılmıştır. Bediüzzaman bu satırlarla dini himaye etmenin artık bir padişah, devlet başkanı ile olduğu devirlerin geçtiğine vurgu yapmaktadır. Hatta o kişi ve kurumların dine taraftar olmaları bile her zaman doğru yaptıkları anlamına gelmez. İktidardaki kişiler veya otoriteler dine taraf oldukları halde, dinsizce işler yapabilmektedirler. O zaman biz, kişilerin sıfatlarına değil, tercihlerine bakmalıyız. Yanlış kişilerden doğru işler, doğru tercihler çıkabileceği gibi, doğru kişilerden de yanlış işler, tercihler çıkabilir.

Bediüzzaman 1943-44 yıllarında Denizli hapishanesinde yazdığı On Birinci Şuâda da artık devlet ve silahlı mücadele ile dini himaye devrinin geçtiğini net bir biçimde ortaya koymuştur:

“Evet, evvelâ başta لَا أَكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْتَبِينَ الرُّشْدَ² cümlesi, makam-ı cifrî ve ebcedî ile bin üç yüz elli (1350) tarihine parmak basar ve mânâ-yı işâfî ile der: Gerçi o tarihte, dini, dünyadan tefrik ile dinde ikraha ve icbara ve mücadele-i diniyeye ve din için silâhla cihada muarız olan hürriyet-i vicdan, hükümetlerde bir kanun-u esasî, bir düstur-u siyâsî oluyor ve hükümet, lâik cumhuriyete döner. Fakat ona mukabil mânevî bir cihad-ı dinî, iman-ı tahkiki kılıcıyla olacak. Çünkü, dindeki rüşd-ü irşad ve hak ve hakikati gözlerle gösterecek derecede kuvvetli bürhanları izhar edip tebyin ve tebeyyün eden bir nur Kur'ân'dan çıkacak diye haber verip bir lem'a-i icaz gösterir.

Hem, tâ خَالِدُونَ³ kelimesine kadar, Risale-i Nur'daki bütün muvazenelerin aslı, menbaı olarak aynen o muvazeneler gibi mükerreren nur ve zulûmat ve iman ve karanlıkları karşılaştırmasıyla gizli bir emaredir ki, o tarihte bulunan cihad-ı mânevî mübarezesinde büyük bir kahraman “Nur” namında Risale-i Nur'dur ki, dinde bulunan yüzer tılsımları keşfeden onun mânevî elmas kılıcı, maddî kılıçlara ihtiyaç bırakmıyor.

Evet, hadsiz şükürler olsun ki, yirmi senedir Risale-i Nur bu ihbar-ı gaybı ve lem'a-ı icâzı bilfiil göstermiştir. Ve bu sırr-ı azîm içindir ki, Risale-i Nur şakirtleri dünya siyasetine ve cereyanlarına ve maddî mücadelelerine karışmıyorlar ve ehemmiyet vermiyorlar ve tenezzül etmiyorlar.”⁴

2. Dinde zorlama yoktur; doğruluk sapıklıktan, iman küfürden iyice ayrılmıştır.” Bakara Süresi, 2:256.

3. Ebediyen kalıcıdır.” Bakara Süresi, 2:257.

4. Bediüzzaman Said Nursî, Şualar, Yeni Asya, 2012, İstanbul, s.434

Bu ifadelerden biz artık maddi mücadele devrinin sona erdiğini ve manevi cihad devrinin başladığını anlıyoruz. Bediüzzaman bu manevi mücahadenin önemli bir köşe taşının da Risale-i Nur'un manevi elmas kılıçlarının olduğuna vurgu yapmaktadır.

Metnimizin bir başka yönü de ele aldığı grupların adeta sıfatlarını zikretmesidir. Reisler gün gelir çaresiz kalır ve mağlup olurlar. Memurlarsa adeta dalkavuklaşmışlardır. Münazarat'ın başka yerinde Nursî; "Bence memuriyete veya imarete giren, yalnız hamiyet ve hizmet için girmelidir. Yoksa, yalnız maişet ve menfaat için girse, bir nevi Çingenelik eder."⁵ demektedir. Nursî aynı yerde Osmanlı'nın geri kalış sebeplerinden biri olarak da, insanların maişet ve menfaat için gözlerini memuriyete dikmeleri olarak zikretmektedir. Hizmet ve hamiyet yeri olması gereken memurluk günümüzde de olduğu gibi artık dalkavukluk edilen, menfaat yeri haline dönüşmüştür.

Nursî askerliği de mantıksızlık olarak vasıflandırmaktadır. Peygamber ocağı olması gereken askerliğin, halk arasında da "mantığın bittiği yer" olarak anılması ilginçtir. Ülkemizin defalarca maruz kaldığı darbeler ve bu dönemlerde kendi insanlarımıza yapılan zulümler, hırsızlıklar ve ülkenin geri kalması Nursî'nin bu tespitinin göstergesidir.

Din mağlup ve biçare bir reise, dalkavuk memurlara ve mantıksız zabıtlere bırakılamayacak kadar hepimizin malıdır.

...yoksa efkâr-ı âme-i milletin arkasındaki hissiyat-ı İslâmiyenin mâdenî olan, herkesin kalbindeki şefkat-i imâniye olan envâr-ı İllâhînin lemeâtının içtimalarından ve hamiyet-i İslâmiyenin şerârât-ı neyyirânesinin imtizacından hasıl olan amûd-u nurânînin ve o seyf-i elmasın hamiyetine bırakılırsa mı daha iyidir, siz muhakeme ediniz.

Nursî, dinin himayesinin mağlup reise, dalkavuk memurlara, mantıksız askerlere verilemeyeceğini söyledikten sonra, dini asıl kimlerin himaye etmesi gerektiğini de vurguluyor. İlk olarak din milletin umumi fikirlerinin, kamuoyunun arkasındaki İslami hissiyatı ile himaye edilmelidir. İnsanların İslami hassasiyetleri, milletin İslamiyet konusundaki umumi fikirleri İslamiyet'i himayesine almalıdır. Bir yerde halkın İslamiyet'e taraftarlığı, sahip çıkması olmazsa, orada İslam'ı devlet zoruyla veya siyasi manevralarla devam ettiremezsiniz. İkincisi, insanların kalplerindeki imani şefkat olan İlahi nurların parıltılarının bir araya gelmesiyle din himaye edilebilir. Üçüncüsü; İlahi nurların parıltılarının insanların kalplerinde bir araya gelmesi ile din himaye edilebilir. İmanın insan kalbine verdiği var olma, varlığı anlamlandırma, yaratıcı ile irtibat halinde olma, kul olduğunun farkında olma hisleri ile din himaye edilebilir. İlahi nurlar, kitaplar ve peygamberler vasıtasıyla insanlığa gelen vahiylerdir. Yaratıcı vahiy yoluyla imanımızı koruma, geliştirme yollarını da bize öğretmiştir. Din vahyin bize öğrettiği vahyî düşünce ve davranış şekilleriyle himaye edilir. Siyasetin dünyevî düsturlarıyla değil. Dördüncüsü; din, İslami gayretin kuvvet ve hakkaniyetinden kaynaklanan ışıkların bir araya gelmesi ile himaye edilebilir. İmanın kendisi halka bir gayret, dine sahip çıkma arzusu veriyorsa o imanın bir

Nursî, dinin himayesinin mağlup reise, dalkavuk memurlara, mantıksız askerlere verilemeyeceğini söyledikten sonra, dini asıl kimlerin himaye etmesi gerektiğini de vurguluyor. İlk olarak din milletin umumi fikirlerinin, kamuoyunun arkasındaki İslami hissiyatı ile himaye edilmelidir.

*Meşrutiyet ile bu
duyguların açığa
çıkacağını, dine
resmi kurumların,
resmi kişilerin
değil halkın sahip
çıkacağına vurgu
yapmaktadır.
Hakikaten de halk
serbest, özgür
bırakıldığında her
fırsatta dinine
sahip çıkmış,
maddi manevi,
gerektiğinde bedel
ödeyerek, oylarıyla,
fiilleriyle dine
sahip çıktığını
göstermiştir.*

anlamı vardır. Yoksa nemelazımcılıkla tahkiki bir iman olmaz. Din en önce benim şahsi hayatım, kendi var oluşum için olmazsa olmaz bir inanç şeklidir. Ben dinimi başkalarına, özellikle de resmi kurumlara, resmi kişilere bırakırsam dini de resmi bir müessese haline dönüştürmüş olurum. Din her şeyden önce insana lazımdır. Devlete değil. Devletin dini olmaz, insanların dini olur. Din insanların kalplerindeki imanın gücü ile korunur.

Bütün bu dört ayak sanki nurani bir sütun, elmas bir kılıç oluşturur. Din bu insanların kalplerindeki imani gücün oluşturduğu nurani sütun ve manevi elmas kılıç ile himaye edilir. Kılıç için elmas sıfatını kullanması da manidardır. Çünkü elmas en sert maddedir. Her şeyi kesebilir, önünde hiç bir şey duramaz. Nursî, biçare reis, dalkavuk memurlar, mantıksız askerler yerine din, bu nurani sütun ve elmas kılıcın hamiyetine mi bırakılsa daha iyidir? sorusunu sormaktadır. Aslında bu sorunun cevabı içindedir. Elbette din milletin kalbindeki imanın neticesi olan nurani sütun ve elmas kılıcın hamiyeti ile varlığını devam ettirebilir. Nursî “Siz muhakeme ediniz” diyerek bu konuda bizi düşünmeye çağırılmaktadır.

Nursî burada halkın dini duygularına güvenmektedir. Meşrutiyet ile bu duyguların açığa çıkacağını, dine resmi kurumların, resmi kişilerin değil halkın sahip çıkacağına vurgu yapmaktadır. Hakikaten de halk serbest, özgür bırakıldığında her fırsatta dinine sahip çıkmış, maddi manevi, gerektiğinde bedel ödeyerek, oylarıyla, fiilleriyle dine sahip çıktığını göstermiştir. Neredeyse 150 yıla yaklaşan Meşrutiyet/Demokrasi/Cumhuriyet tarihimize halkın dinine sahip çıkması ancak istibdatla, darbelerle, siyasi ayak oyunları ile engellenebilmiştir. Ama halk her fırsat doğduğunda yine dinine sahip çıkmasını bilmiştir. Onun için dinin siyasete ve siyasetçiye ihtiyacı yoktur. Siyaset gölge etmese, din zaten insanların kalplerinde hükmünü icra edecektir.

Aslında bir öteye gittiğimizde dini insanlar da muhafaza edemezler. Biz dinden aldığımız feyz, iman oranında o nurani sütuna katılırız. Aslında dini hamiyetimiz altına almak, İslam’ın elmas kılıcına dahil olmak demektir. Allah’ın kendisi dinini, kitabını, müminleri korur. Allah’ın dinini işte bu amud-ı nurani ve seyf-i elmas korur. Esbab dairesinde bize düşen imanımızı inkişaf ettirerek o nurani sütuna ve elmas kılıca katılmaktır. Vahiy ile ne kadar çok muhatap olur, vahiyden ne kadar çok istifade edersek o kadar çok o nurani sütuna, elmas kılıca dahil olur, kuvvet veririz. Din için, iman, İslam için bir şey yapmak istersek siyasete veya siyasetçilere müracaat etme yerine, vahye çok muhatap olup imanımızı çok inkişaf ettirmeliyiz. Ta ki o nurani sütuna güçlü bir şekilde katılalım, katkıda bulunalım. O zaman amud-ı nurani daha kuvvetli, seyf-i elmas daha keskin olur. Yoksa dinin kendisinin bizim korumamıza ihtiyacı yoktur. Esbab dairesinde din için, Allah için bir şeyler yapmak istiyorsak, en önce bizim katkımızın büyük olmasına çalışmalıyız. Bunun için de İlâhi kaynaktan, vahiyden daha fazla faydalanmanın yollarını aramalıyız.

Bu noktada Bediüzzaman’ın, dinin kurumsallaştırılmasının, siyasallaştırılmasının karşısında durduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kurumsallaşan her şey zamanla özünü, ruhunu yitirir. Oysa iman, iman ilmi, imana sahip

çıkma her müminin bizzat kendi vazifesidir. Her bir mümin İlahi kelam karşısında, esmayı, vahyi yansıtan bir aynadır. Amud-ı nurani bütün müminlerin vahiyden aldıkları imanın yansıdığı ve bir noktada buluştukları bir sütundur. Biz müminler olarak vahiy eğitimimizi ne kadar kuvvetli alır, imanımızı inkişaf ettirirsek o nurdan sütun da o kadar güçlü, elmas kılıç da çok keskin olur. Bizim o amud-ı nuraniye katkımız, aynamıza çok vahiy yansıtma çalışmalarımızla doğru orantılıdır. Dine hizmet etmek istiyorsak hakkıyla iman dairesinin, Kur'an'a hizmet etmek istiyorsak hakkıyla Kur'an kalesinin içine girmeli, kendimizi İslam prensipleri ile eğitmeliyiz. Amud-ı nuraniyi parlatmanın yolu, önce kendi aynamızı parlatmaktan geçer. Aynamız ne kadar parlak olursa, oradan yansıyan nur ile o nurani sütun da o kadar parlak olur. Mevcut iman kendi kapasitesi oranında o nurlu sütuna taşınır. Onun içindir ki "Layık olduğunuz üzere yönetilirsiniz" sözü, imani bir hakikat, bir tespittir. Siyaseti, ahlaki, gençleri, toplumu düzeltmek istiyorsanız, siyasetle, otorite ile uğraşmayın diyor Nursî. İnsanların o İlahi lemalardan daha çok istifade etmelerine, vahyi aynalarında daha saf ve yoğun yansıtabilmelerine çalışmak gerekir. Bediüzzaman Münazarat'ta ne ve kim adına olursa olsun, İslam adına bile olsa, tepeden inmece, otoriter, baskıcı dayatmaların imani, fitri bir tavır olmadığını vurgulamıştır. İnanıcı sağlam olmayan bir insana, bir topluma bir takım siyasi manevralarla inançlı bir hayat yaşatamayız. Bunun tek bir yolu vardır, o da her bir ferdi iman eğitimine davet edip, aynalarımızı temizleme ve İlahi nurlardan istifade çağrısı yapmaktır. Onun için İslam tebliğ, davet dinidir, insanların elinden iradelerini alma dini değildir. Bunun içindir ki Bediüzzaman tüm Risale-i Nur külliyyatında mevcut imandan istifade etme cihetine gitmez, insanları her şeyden önce kendi dünyalarında iman eğitimine davet eder.

Biz aynamızı kirlerden, üzerini kaplayan dünyevi ambalajlardan kurtarıp kabiliyetlerimizi, kendimizi geliştirmemiz, üzerimizdeki nimetler oranında amud-ı nuraniye destek olmakla mükellefiz. Bu destek de İlahi nurların, vahyin aynasında daha yoğun yansmasıyla mümkündür. Dine hizmet etmek istiyorsak hem kendimizin hem de başkalarının o İlahi nurlardan, vahiyden istifadesinin yollarını açmalıyız. Dine hizmet etmek maddi işler yapmak, maddi katkılarda bulunmak demek değildir. Bunlar imani bir duruşun sonuçlarıdır. Dine hizmet, hem kendimizin, hem de başkalarının aynalarımızı muzahrefattan temizlemek, İlahi nurların aynamızda saf ve olduğu gibi yansması, böylece elmas kılıca katkıda bulunmaktır.

Dinin himayesini, dine hizmeti, aynamızı vahye açmak olarak yaşamazsak, dine hizmet adı altında Türk/Kürt/Arap kültürüne hizmet etme ihtimalimiz kuvvetlidir. Münazarat'ta Said Nursî dini tek bir insan, tek bir otorite, tek bir kaynak, bir devlet, bir istibdat'ın himayesinden çıkarıp, halkın imani varlığının yansımından kaynaklanan bir elmas kılıcın eline vermenin prensiplerini ortaya koyuyor. Bize otoritelerden, bir takım merkezlerden medet beklemeğin, dinin himayesini halkın imanının yansıması olan elmas kılıcın eline verin diyor.

Burada Bediüzzaman dine hizmet anlayışına da yeni bir bakış açısı getirmektedir. Dine hizmeti maddi katkılardan ziyade, aynamızı parlak tutup,

Dine hizmet etmek istiyorsak hem kendimizin hem de başkalarının o İlahi nurlardan, vahiyden istifadesinin yollarını açmalıyız. Dine hizmet etmek maddi işler yapmak, maddi katkılarda bulunmak demek değildir. Bunlar imani bir duruşun sonuçlarıdır.

Bilhassa dinin sosyal ve siyasal faaliyetlere bu kadar alet edildiği; sosyal, kültürel, siyasal faaliyetlerin dini faaliyetlermiş gibi algılandığı günümüzde, Nursî'nin bu konudaki tespitleri, uyarıları çok anlamlıdır.

vahyi olduğu gibi yansıtıp, saf ve katışıksız bir amud-ı nurani meydana getirme çabasıdır. Biz vahiyle olan ilişkimizi ne kadar kuvvetli tutar, vahye ne kadar çok teslim olursak o kadar dine hizmet etmiş oluruz. Nursî dine hizmeti, siyasetten ve siyasetçilerden beklemez. Gerçi siyaset daireleri çok parlak olduğu için hemen sonuç alınabilecekmış gibi görünür ve çok caziptir. Ancak Nursî, gözünü sonuca değil, doğru ve hak olana diken bir mütefekkindir. Ayrıca otoriter anlayışların toplumları hak bir sonuca götürmediği de ortadadır. Bediüzzaman insanları bir araya getirip, biraz sosyal, siyasal faaliyetler yapma amacını gütmeyiz. O'nun derdi İlahi nurdan kişilerin aynalarının daha çok istifade etmesini ve amud-ı nuraninin daha parlak ve tesirli olmasını sağlamaktır. Bilhassa dinin sosyal ve siyasal faaliyetlere bu kadar alet edildiği; sosyal, kültürel, siyasal faaliyetlerin dini faaliyetlermiş gibi algılandığı günümüzde, Nursî'nin bu konudaki tespitleri, uyarıları çok anlamlıdır. Bediüzzaman bu konuyu Hutbe-i Şamiye'deki bir Haşiye'de açıkça anlatır:

“Ey kardeşlerim! Kırk beş sene evvel Eski Said'in bu dersinden anlaşılıyor ki, o Said siyasetle, içtimaiyat-ı İslâmiye ile ziyade alâkadardır. Fakat sakın zannetmeyiniz ki, o, dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Hâşâ, belki o bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: “Dinin bir hakikatini bin siyasete tercih ederim.” Evet, o zamanda kırk-elli sene evvel hissetmiş ki, bazı münafık zındıkların siyaseti dinsizliğe âlet etmeye teşebbüs niyetlerine ve fikirlerine mukabil, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmiyetin hakaikine bir hizmetkâr, bir âlet yapmaya çalışmış.

Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki: O gizli münafık zındıkların garplılışmak bahanesiyle siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına mukabil, bir kısım dindar ehl-i siyaset, dini siyaset-i İslâmiyeye âlet etmeye çalışmışlardı. İslâmiyet güneşi yerdeki ışıklara âlet ve tabi olamaz. Ve âlet yapmak, İslâmiyetin kıymetini tenzil etmektir, büyük bir cinayettir. Hattâ, Eski Said o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki:

Bir sâlih âlim, kendi fikr-i siyasisine muvafık bir münâfıkı hararetle senâ etti ve siyasetine muhalif bir salih hocayı tenkit ve tefsik etti.

Eski Said ona dedi: “Bir şeytan senin fikrine yardım etse rahmet okutacaktır. Senin fikr-i siyasiyene muhalif bir melek olsa lânet edeceksin.”

Bunun için, Eski Said **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ** dedi. Ve otuz beş sene beri siyaseti terk etti.*

*Siyaseti Yeni Said bütün bütün terk ettiği için bakmadığından, Eski Said'in siyasete temas eden Hutbe-i Şamiye dersinin (onun yerine) tercümesi yazıldı.⁶

Evet, şu amûd-u nuranî, HAŞİYE dinin himayetini, şehametinin başına, murakabenin gözüne, hamiyetinin omzuna alacaktır.

Bediüzzaman bu satırlarda şu nurani sütunun üç önemli özelliğinden bahsetmektedir.

1. Şu nurani sütun, dinin himayesini akıllılıkla beraber olan cesaretin, yiğitliğinin omzuna alacaktır. Cesur bir millet olan Müslümanlar, bu cesaretlerini imanlarının inkişafıyla besleyeceklerdir. Müslümanlardaki milli cesaret basit bir ırki özellik olarak kalmayıp, imanın hamiyeti, gayreti ile beslenecek; asr-ı saadette olduğu gibi toplumu dini hassasiyetler, ahlak, saygı, sevgi, kardeşlik ve hatta maddi terakki noktasında besleyecektir.

2. Şu nurani sütun, dinin himayesini murakebenin gözüne alacaktır. Yani imani tavır hiçbir şeye körü körüne, takliden inanmamayı gerektirir. İslamiyet tahkik dinidir. Araştırma, ilim ve kalple beraber aklını da çalıştırma dinidir. Şu amud-ı nuraniden külli bir akıl ortaya çıkacaktır. Hz. Peygamber ve Bediüzzaman'ın ömürleri hep taklidi inançlarla, taklidi yaşayışlarla mücadele ile geçmiştir. Vahiy insanları din ile bizzat muhatap olmaya çağırır. Din bize atalarımızdan miras kalmaz. Dine herkes bizzat muhatap olur veya olmaz. Atalarımızın dini üzerine olmak cahilane bir tavidir. Murakebe, yani aklımızı, tüm insanlığımızı kullanarak bir şeyin doğruluğuna veya yanlışlığına karar vermeliyiz. İnsanı insan, insanı mümin yapan murakebesidir. "Ağam bilir, babam, abilerim bilir" istibdadın yadigarıdır. Din tek tek, her ferde teklif edilmiştir. Ve bu teklife hepimiz fert olarak tek başımıza cevap vermek durumundayız. Amud-ı nurani her bir müminin tek tek Rabbe, 'Belâ' deyişinin imtizacından doğan bir nurani sütundur. Din öncelikli olarak kendi dünyasında hayatı, varlığı, inancı murakebe edebilen, tahlil edebilen, sorgulamalara tabi tutan fertler ister. Ancak böyle fertler imanın ahlakına, şahsiyetliliğine, cesaretine, himmetine, feyizlerine ulaşabilirler. Faziletli fertlerin saf, temiz aynalarından yansıyan nurların içtimasından oluşan amud-ı nurani ise, bize asr-ı saadetin huzurunu yaşatıp, gerçek imanı yaşayan medeni toplumlar meydana getirebilir. Müslümanların dünyaya, Batı'ya sunacakları en güzel hediye, gerçek medeniyet de bu nurani sütundan doğacak olan fazilet ve manevi terakki medeniyetidir.

3. Şu nurani sütun, dinin himayesini hamiyetinin omzuna alacaktır. Mümin insan imanının gereği olarak durmayan, çalışan hayatını madde-ten ve manen anlamlı kılmaya uğraşan insandır. İnşirah Suresinde "Bir işi bitirdin mi, boş durma, hemen başka bir işe koyul"⁷ denilmektedir. Allah'ın en sevmediği şeylerden biri insanların, boşu boşuna vakit geçirmeleri, hiçbir şey yapmamalarıdır. Talebelerinden Molla Hamid, Üstadın hiçbir anını boş geçirmedeğini söyler. "Mutlaka bir işle meşgul olurdu. Ya okur, ya dua eder, ya namaz kılardı."⁸ der.

Bir defasında Molla Hamid Van, Nurşin Camisinde kesilen odunları taşımaktadır. Bediüzzaman da yardım etmek ister. Molla Hamid; "Efendim, işte ben taşıyorum. Siz oturunuz." der. Bunun üzerine Bediüzzaman şöyle cevap verir; "Birader, gayretim kabul etmiyor, sen çalışsın ben oturayım. Eğer bilsen gayret ne kadar hayırlı bir iştir, ömrünü bir dakika boşuna geçirmezdin."⁹

Hz. Peygamber ve Bediüzzaman'ın ömürleri hep taklidi inançlarla, taklidi yaşayışlarla mücadele ile geçmiştir. Vahiy insanları din ile bizzat muhatap olmaya çağırır. Din bize atalarımızdan miras kalmaz. Dine herkes bizzat muhatap olur veya olmaz. Atalarımızın dini üzerine olmak cahilane bir tavidir.

7. İnşirah Süresi, 7. ayet

8. Abdülkadir Badıllı, *Bediüzzaman Said-i Nursi*, 1. Cilt, Timaş Yayınları, 1990, İstanbul, s.521

9. Necmeddin Şahiner, *Son Şahitler*, 1. Cilt, Nesil Yayınları, 2011, İstanbul, s.114

İnsanlar bilhassa varoluşları ile, hayat, ölüm, insanîyetleri ile yakından ilgilidirler. Herkesin duyguları, aklı üstünü örtmediği sürece hakkı, varoluş gerçeğini arar. Hatta bu arayışın dinle bile alakası yoktur. Rabbin, ister inanalım ister inanmayalım, vicdanımıza koyduğu ve bizi insan yapan en önemli özelliğimizdir.

Şu nurani sütundan hem müminlerin hamiyetinden oluşacak, hem de fertlerin hamiyetlerinin içtimasıyla insanlara hamiyet dersi verecektir. Amud-ı nuraniyi besleyen, kuvvetlendiren bu üç unsur da imanın inkişafı, vahyin ruhlardaki tesiri oranında büyüyüp, etkili olacaklardır. Biz iman gereği olan bu üç unsuru besleyip eğittikçe, fertler sadece kendileri için yaşayan insanlar olmaktan çıkıp, toplumu, toplumsal yönetimi, ahlakı, siyaseti de besleyen bir yapı ortaya çıkacaktır. Bediüzzaman, cümleye sonradan eklediği haşiyede ise amud-ı nuranın zamanımızda Risale-i Nur olarak ortaya çıktığını söylüyor.

Görüyorsunuz ki, lemeât-ı müteferrika, tele'lüe başlamış. Yavaş yavaş incizab ile imtizaç edecektir. Fenn-i hikmette takarrur etmiştir ki: Hiss-i dinî, bâhusus din-i hakk-ı fitrînin sözü daha nâfız, hükmü daha âli, tesiri daha şedittir.

Bediüzzaman'a göre artık İslam'ın farklı farklı parıltıları ortaya çıkmaya, görülmeye başlamıştır. Bu parıltılar, iman bu nurları birbirleriyle kaynaşarak, nurani bir sütun meydana getirerek insanları kendisine çekecektir. Hikmet fenninde bir hakikat, kesinleşmiş bir kural vardır: Din hissi, özellikle de, fitri olan hak dinin sözü insanları kendisine çekecek kadar etkili ve cazibelidir. Hakikatin bu insan fitratına uygun sözleri, hükümleri, tesiri çok şiddetlidir. Çünkü Yaratan tarafından herkesin insanîyetine bir hakkı, gerçeği arama meyli koyulmuştur. İnsanlar bilhassa varoluşları ile, hayat, ölüm, insanîyetleri ile yakından ilgilidirler. Herkesin duyguları, aklı üstünü örtmediği sürece hakkı, varoluş gerçeğini arar. Hatta bu arayışın dinle bile alakası yoktur. Rabbin, ister inanalım ister inanmayalım, vicdanımıza koyduğu ve bizi insan yapan en önemli özelliğimizdir. Nursi insanlığın vicdanındaki bu hakikati, varoluşunun hikmetlerini arama özelliğine güvenmektedir. İnsan vicdanını, aklını öldürmedikçe yaratılış gerçeğini fitri olarak arayacaktır. İnsanın bu fitratı bütün siyasetlerden, din adına yapılan siyasi faaliyetlerden daha önemlidir. Biz insanları siyasi planlarla dine sevk edemeyiz. Ancak onların vicdanlarına, hakkı arayan fitratlarına hitap ederek kişileri din lehinde ikna edebiliriz.

Elhasıl: Başkasına itimat etmeyen nefsiyle teşebbüs eder. Size bir misal söyleyeceğim: Siz göçersiniz. Göçerin malı koyundur; o işi bilirsiniz. şimdi her biriniz, bazı koyunları bir çobanın uhdesine vermişsiniz. Halbuki çoban tembel ve muavini kayıtsız, köpekleri değersizdir. Tamamıyla ona itimat etseniz, rahatla evlerinizde yatsanız, biçare koyunları müstebit kurtlar ve hırsızlar ve belâlar içinde bıraksanız daha mı iyidir; yoksa onun adem-i kifayetini bilmekle nevm-i gafleti terk edip, hanesinden her biri bir kahraman gibi koşsun, koyunların etrafında halka tutup, bir çobana bedel bin muhafız olmakla, hiçbir kurt ve hırsız cesaret etmesin, daha mı iyidir? Acaba Mâmehuran hırsızlarını tevbe-kâr ve sofî eden şu sır değil midir? Evet, ruhları ağlamak istedi, biri bahane oldu, ağladılar.

Said Nursî'nin Münazarat'ının doğu aşiretlerinde, soru cevaplarla gerçekleştiğini unutmayalım. Nursî "Dine zarar olmasın, ne olursa olsun?" sorusuna cevap vermektedir. Ve dinin himayesini, dini hizmetleri bir otoriteden değil, her ferdin kendisinden beklemek gerektiğini bir örnekle

açıklamaktadır. Bediüzzaman'ın aşiretlerde verdiği örnek hem onların yaşadıkları, hem de kolay anlayabilecekleri cinstendir. Nursi'nin konuştuğu kişiler göçerlerdir ve göçerin malı koyundur. Aşirettekiler koyunlarını bir çobana vermişlerdir. Halbuki çoban tembeldir, yardımcısı ilgisiz, köpekleri de değersizdir. Nursi muhatap olduğu kişilere sorar: tamamıyla böyle bir çobana itimat edip, rahatla evlerinizde yatsanız çaresiz koyunlarınızı müstebit kurtlar, hırsızlar ve belalar içinde bırakmış olmaz mısınız? Acaba bu hal mi daha iyidir? Yoksa çoban ve yanındakilerin yetersizliğinin farkında olup, gafflet uykusunu terk ederek, aşiretteki her bir haneden her bir kişi bir kahraman gibi koşsun, koyunların etrafında halka tutup, bir çobana bedel, bin muhafız olsunlar. Böylece hiçbir kurt ve hırsız koyunlara ilişmeye cesaret edemesin, bu daha iyi değil midir? Bediüzzaman daha sonra da bu örneği yaşanan bir örneklerle destekler. Acaba Mâmehuran hırsızlarını tevbekar ve sofi eden şu sır değil midir? Evet, ruhları ağlamak istedi, biri bahane oldu, ağladılar.

Bir zamanlar Mamehuran adlı bir aşirette sık sık hırsızlık olur, koyunları çalınmış. Bu hırsızlıkları önlemek için, herkesin kendi malına sahip çıkacağı ortak bir hareket başlatmışlar. Aşiretten gençler de hayvanlarını korumak amacıyla, silahlanıp çobanla beraber yaylaya çıkmaya başlamışlar. Herkes malına sahip çıkınca ölüm korkusuyla hırsızlar sürüye dadanamaz olmuşlar. Böylece hırsızlığın önü kesilmiş. Bu durumda Mamehuran hırsızları açlık tehlikesi ile karşı karşıya kalmışlar. İşlerinin bozulduğundan dolayı yaşadıkları hayattan bezen hırsızlar bir ara çölde Şeyh Ahmet adlı bir zatın önünü kesip onu soymak istemişler. Şeyh Ahmet "Önce bana müsaade edin, beni on dakika dinleyin, sonra ne isterseniz alın." demiş. Kabul eden Mamehuran hırsızlarına Şeyh Ahmet etkili ve anlamlı bir konuşma yapar. İmandan, ahrette hesap olduğundan, tövbe etmekten bahseder. Bunun üzerine Bediüzzaman'ın "Evet, ruhları ağlamak istedi, biri bahane oldu, ağladılar" dediği gibi, Mamehuran hırsızları ağlayıp orda tövbe eder ve Şeyh Ahmet'in dergahına katılıp sofi olurlar.

Bu örnekle Bediüzzaman başkalarına itimat etmeyip, kendi işlerinizde kendiniz teşebbüs edin, sorumluluk alın demektedir. Müminler olarak dininize siz sahip çıkacaksınız. Tek bir merkezin değil, tüm Müslüman toplumun inisiyatif almasını istiyor müellif. Bunu devletten, bir takım liderlerden, otoritelerden, kurumlardan beklemeyeceksiniz demektedir. Bu paragrafta dini konularda özel teşebbüs ön plana çıkıyor. Said Nursi dini konularda tepeden inmece, baskıcı bir tavrı değil, halk hareketi olarak, halkın kendi değerlerine sahip çıkmasını benimsiyor.

Dindar insanların tercihleri de her zaman dini çerçevede olmayabiliyor. Veya dindar olmayanların her tercihinin dindışı olduğu söylenemez. O zaman biz insanların dindar olup olmadıklarına bakmaksızın, tercihlerinin dine uygun olup olmadığına bakmalıyız. Dindar bir padişahın tercihlerini, sadece dindar olduğu için doğru kabul edersek yanlış yaparız. Bediüzzaman Münazarat'ta, dine, Meşrutiyet'e herkesin bizzat sahip çıkma tercihinin (yani dine lakayt İttihatçıların tercihinin), dini ve yönetim şeklini dindar bir padişaha bırakmaktan daha hak olduğunu vurgular.

Said Nursi dini konularda tepeden inmece, baskıcı bir tavrı değil, halk hareketi olarak, halkın kendi değerlerine sahip çıkmasını benimsiyor.

Cenab-ı Hak insanlara hakikati arama duygusu vermiş. Kendisini aramayı, varlığın hakikatini araştırmayı insanlığa bir nimet olarak verirken de, bu taharri-i hakikate karşı, peygamberleri, gönderdiği kitaplarla konuşmuş ve cevap vermiş.

Nursî'nin verdiği örnekte aynı zamanda bir takım sembolik atıflar da vardır. Tembel olan çoban Padişah'a, kayıtsız muavinleri dönemin memurlarına, değersiz köpekler de padişaha hizmet eden askerlere, o dönemde çok etkili ve istibdadın koruyucusu olan hafiyelere bakmaktadır. Müstebit kurtlar ifadesiyle de, istibdat yapanları kurtlara benzetmektedir. Siz malınıza sahip çıkmazsanız, kurtlar gelir sizleri istibdatları altında ezerler, malınızı da harap ederler demektedir.

Nursî aynı zamanda dinin himayesini, şahıslardan, kurumlardan, başkalarından beklemenin asıl sebebinin nevm-i gaflet olduğuna da vurgu yapar. Tembellik ve gaflet uykusu, aslında dini konularımızın hep başkalarından bekleme netice verir. Halbuki dinini öğrenmek, çocuğuna dini bir eğitim vermek, inançlarını muhafaza etmek bizzat herkesin görevidir. Dini işler başkalarına bırakılmayacak kadar önemli ve hayatiyken, "din adamı" ve "din adamı olmayanlar" diye iki sınıftan söz etmek, dini faaliyetlerin din adamlarına mahsus olduğunu düşünmek cehalettir. Dinimize, malımız olan imanımıza sahip çıkmanın yolu gaflet uykusunu terk edip, bir kahraman gibi herkesin imanına sahip çıkmaya koşması ile mümkün olduğunu söyler.

Evet, evet, neam, neam. Sivrisinek tantanasını kesse, balarısı demdemesini bozsa, sizin şevkiniz hiç bozulmasın, hiç teessüf etmeyiniz. Zira, kâinatı nağamatıyla raksa getiren hakaikin esrarını ihtizaza veren musika-i İlâhiye hiç durmuyor; mütemadiyen güm güm eder.

Said Nursî bu paragrafa evet, evet, çok güzel bir hakikat bu diyerek vurgu yaparak başlıyor. Sivrisineği çıkardığı o vızıltı sesi hiç kesilmez. Balarısının çıkardığı ses hiç kesilmez. Bu sivrisinek ve balarısının varlığının gereği. Sivrisinek ve balarısı var oldukça bu vızıltı seslerini çıkaracaklardır. Ama farz edelim sivrisineğin ve balarısının yaratılışlarının gereği olan bu sesler bozulsa, kesilse bile, yani devran tersine bile dönse, yaratılış kanunları bile bozulsa sizlerin şevkiniz hiç bozulmasın, hiç üzülmeyiniz. Çünkü kâinatı nağmeleriyle raksa getiren, hareket ettiren, hakikatların sırlarını harekete geçiren İlâhi müzik hiç durmuyor. Devamlı güm güm diye sesler çıkarıyor. Kainat her an Rabbini tespih ediyor. Her an İlâhi nurlardan haber veriyor. Bizler insanların dünyasındaki olumsuzluklara bakarak, hemen dinden ümidimizi kesmemeliyiz. Musika-i İlâhi hiç susmaz bir kaynaktır. İnsan şevkini, gayretini sosyal hadiselerden değil bu İlâhi müzikten, İlâhi sesin ulviyetinden almalıdır. Biz olaylarda takılıp kalmadan, o İlâhi musikiye katılmanın derdinde olmalıyız. Sen o ilâhi musikiyi duyabiliyor, hayatınla o musikiye ses verebiliyor musun, ona bak. İnsanların dünyasına bakıp karamsarlığa kapılma, diyor Nursî. Tüm kâinat vahiyyle gelen haberin hak olduğunu ilan ederken, geçici ve değişken sosyal hadiselerle takılıp kalmak, kendimizi onlara göre ayarlamak akıl kârı değildir.

Cenab-ı Hak insanlara hakikati arama duygusu vermiş. Kendisini aramayı, varlığın hakikatini araştırmayı insanlığa bir nimet olarak verirken de, bu taharri-i hakikate karşı, peygamberleri, gönderdiği kitaplarla konuşmuş ve cevap vermiş. İşte kâinatın dengesi de bozulsa, istibdat her yanı kaplasa da, hakikatlerin sırlarını harekete geçiren bu İlâhi müzik hiç susmuyor. İnsanların içinde iman aşkı, hürriyet aşkı olduğu müddetçe halklar bir gün

gelip en ağır istibdatları bile parçalayacaklardır. Kainat bile o İlahi nağmelerin musikisi ile raksa gelmiş, dans etmektedir. Kainat bütün varlığıyla din hakikatine şahitlik yapıyor. Nasıl olur da insanoğlu bu İlahi müziğe karşı kayıtsız kalabilir. Nursî burada sizin şevkiniz hiç bozulmasın, zira dünya geçici olarak tersine dönse bile, bir gün gelir Allah'ın yaratılış kanunları yine hükmünü icra ederler.

Padişahların padişahı olan Sultan-ı Ezeli, Kur'an denilen musika-i İlahiyesi ile umum âlemi doldurarak kubbe-i âsumanda şiddetli ses getirmekle, sadef-i kefh-misâl olan ulema ve meşâyih ve hutebânın dimağ, kalb ve femlerine vurarak, aks-i sadâsı onların lisanlarından çıkıp seyir ve seyelan ederek, çeşit çeşit sadâlarla dünyayı güm güm ile ihtizaza getiren o sadânın tecessüm ve intibarıyla; umum kütüb-ü İslâmiyeyi bir tanbur ve kanunun bir teli ve bir şeridi hükmüne getiren ve herbir tel, bir nev'yle onu ilân eden o sadâ-yı semavî ve ruhanîyi kalbin kulağıyla işitmeyen veya dinlemeyen; acaba o sadâyâ nispeten sivrisinek gibi bir emirin demdemelerini ve karasinekler gibi bir hükümetin adamlarının vızvızlarını işitecek midir?

Bediüzzaman padişahlar padişahının Sultan-ı Ezeli olan Rabbimiz olduğunu vurgular. Mutlak ve asıl otorite padişahlar değil, o padişahların da padişahı olan Rabbimizdir. Padişah veya halife, Sultan-ı Kainatın hükümlerini dünyada, sosyal hayatta uygulama noktasındaki hizmetkarıdır. Bu cümle ile Nursî, padişahların nefislerine değil, Paygambere tabi oldukları, Peygamberin yolundan gittikleri müddetçe halife olduklarına vurgu yapar.

Sultan-ı Ezeli'nin biz insanlığa gönderdiği Kur'an ve vahyi, Nursî, musika-i İlahi'ye benzetir. Bu İlahi müzik bütün âlemi doldurmuştur. Bu İlahi müzik Ashab-ı Kehf'in inci mağarası gibi olan alimlerin, şeyhlerin, hatiplerin akıllarına, kalplerine ve ağızlarına vurarak onların lisanlarında yankılanmaktadır. Bu alimlerin, şeyhlerin, hatiplerin ağızlarında yankılanan aks-i seda akıp giderek bütün gök kubbeyi, âlemi doldurmakta; çeşit çeşit seslerle dünyayı güm güm ile harekete geçirmekte, titretip sarsmaktadır.

Bu seslerin cisimleşmesi ve yayılmasıyla ortaya çıkan bütün İslami kitaplar, bir tambur ve kanunun telleri, şeritleri hükmüne geçmiştir. Telli çalgılara benzetilen bu İslami kitaplar, her bir telinin Kur'ani aks-i sedasıyla o musika-i İlahiyeye bir âhenk, melodi katmaktadır. Bu İslami kitapların her bir teli, kendi çeşidi, tarzı, metoduyla o semavi ve ruhani sedayı gök kubbe altında ilan etmektedir. Bediüzzaman, bütün bu İlahi müziği, Kur'an'ın aks-ı sedalarını dinlemeyen insanların, acaba o İlahi seslere nispeten sivrisinek hükmünde olan bir emirin, padişahın ve karasinek gibi hükümet adamlarının vızvızlarını işitecek midir? diyerek cevabı içinde bir soru sormaktadır. Elbette ki tüm kainatta yansıyan Kur'an'ın İlahi musikisini işitmeyen, o İlahi müziğe tabi olmayan insanlar, padişahın veya devlet adamlarının din hakkındaki sözlerini hiç işitmeyecek, tâbi olmayacaklardır. Oysa biz bu İlahi müziği bizzat dinlemeli, bizzat o âhenge katılmalı, bizzat amud-ı nuranınin bir teli olmaya çalışmalıyız.

Elhasıl: İnkılab-ı siyâsî cihetiyle dininden havf eden adamın dinde hissesi, beytü'l-ankebut gibi zayıf düşmüş cehalettir, onu korkutur; taklittir, onu telâşa düşürttürür. Zira itimad-ı nefsin fıkdanı ve aczin vücudu cihe-

Bediüzzaman padişahlar padişahının Sultan-ı Ezeli olan Rabbimiz olduğunu vurgular. Mutlak ve asıl otorite padişahlar değil, o padişahların da padişahı olan Rabbimizdir. Padişah veya halife, Sultan-ı Kainatın hükümlerini dünyada, sosyal hayatta uygulama noktasındaki hizmetkarıdır.

tiyle, saadetini yalnız hükûmetin cebinden zannettiğinden; kalbini, aklını da hükûmetin kesesinden tahayyül eder, korkar.”¹⁰

Sonuç olarak, siyasi olaylar, siyasi değişimler, yönetim şeklinin değişmesi sebebiyle kendi dininden korkan, dinini tehlikede gören adamların dinde hissesi örümcek ağı gibi zayıf düşmüş cahilliktir. Bu cahilliği sebebiyle siyasi değişimler yüzünden dininden korkar. Bu tavır taklidi bir imanın sonucudur ki bu taklit kişiyi telaşa düşürür. Zira böyleleri dini noktadan kendilerini aciz hissedip, kendilerine güvenmedikleri için saadetlerini yalnızca hükümetin, devletin, bir padişahın cebinde zannettiklerinden kalplerini, akıllarını da hükümetin kesesinde hayal edip, korkarlar. Dinle, Allah’la bizzat ilişki kurmamış, dini başkalarından beklersek, onların gidişi, değişimler bizi korkutur. Nursî aklımızı başkasının cebine koymadan, din ile bizzat muhatap olmamızı, bizzat sahip çıkmamızı istemektedir.

Abstract

In this article we study a part of the Debates in which the principles concerning relations between religion and politics take place. In this part with reference to the question, “whatever the consequences are, the religion shouldn’t get harmed,” the significance and methods of Muslim individuals’ assuming a responsibility in the protection of the religion are emphasized.

Key Words: Religion, politics, protection of religion, constitutionalism, belief.

